

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділу поліції № 2 Харківського районного управління поліції № 2
Головного управління Національної поліції в Харківській області**

29.08.2025

м. Харків, 2025 рік

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.08.2025 групою НПМ здійснено відвідування відділу поліції № 2 Харківського районного управління № 2 Головного управління Національної поліції в Харківській області (далі – відділ поліції).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Лисаков Владислав Віталійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Цвеліх Максим Павлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Авдєєв Олександр Васильович, представник громадської організації.

Відвідування проведено у присутності начальника відділу поліції, підполковника поліції Гугняка Сергія Володимировича, заступника начальника сектору дізнання, капітана поліції Ковальова Олександра Олександровича та старшого інспектора з особливих доручень відділу уповноважених з контролю за дотриманням прав людини в поліцейській діяльності (з дислокацією в Донецькій області) управління дотримання прав людини Департаменту головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції України, підполковника поліції Сидорова Сергія Олександровича.

Представникам групи НПМ забезпечено реалізацію права на безперешкодний доступ до всіх приміщень відділу поліції.

Відвідування відділу поліції групою НПМ здійснювалося вперше.

Загальна інформація.

Відділ поліції є структурним підрозділом Харківського районного управління поліції № 2 Головного управління Національної поліції в Харківській області, що розташований за адресою: вулиця Володимира Вакуленка, 1/32, місто Харків, Харківська область.

Керівництво: Гугняк Сергій Володимирович – начальник відділу поліції, підполковник.

Територія відділу поліції огорожена парканом та обладнана пропускним пунктом № 1, в якому розміщено пост чергового. Черговий забезпечує пропускний режим і здійснює реєстрацію осіб в журналі обліку доставлених, відвідувачів і запрошених.

Поруч із пропускним пунктом № 1 розміщено графік прийому громадян керівництвом відділу поліції, скриньку для заяв, скарг і пропозицій та облаштовано кнопку виклику працівника відділу поліції, що позначена шрифтом

Брайля. Також цим шрифтом позначена табличка про місце розташування відділу поліції (фото 1).

Відділ поліції розміщений в двоповерховій будівлі. Біля вхідних дверей центрального входу розміщено табличку з інформацією про повне найменування відділу поліції, що дублюється шрифтом Брайля (фото 2).

Особи з інвалідністю та інші маломобільні групи населення можуть потрапити до відділу поліції, скориставшись пандусом (фото 3).

У вестибюлі відділу поліції розміщені зразки заяв і пояснень, а на стінах цього приміщення облаштовано інформаційні стенди з інформацією про керівництво Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Головного управління Національної поліції в Харківській області, Харківського районного управління № 2, відділу поліції, графік особистого прийому громадян посадовими особами Головного управління Національної поліції в Харківській області, щодо можливості звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо (фото 4).

На першому поверсі відділу поліції обладнано три кімнати для затриманих, кімнату для прийому громадян (фото 5), кімнату для конфіденційного побачення затриманого із захисником (адвокатом) і кімнату для проведення слідчих дій.

У відділі поліції ведуться журнали: інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги; реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції; обліку доставлених, відвідувачів та запрошених. Також у відділі поліції ведуться книги: обліку осіб, яких поміщено до кімнати для затриманих; приймання-здавання чергувань. Зазначена документація відповідає встановленим зразкам і всі їхні графи заповнені належною інформацією відповідно до заголовків таблиць.

У день відвідування у відділі поліції затримані чи доставлені особи не перебували.

При вивченні змісту книги обліку осіб, яких поміщено до кімнати для затриманих, з'ясовано, що впродовж поточного року до цих приміщень затримані особи не поміщувалися.

При вивченні змісту журналу реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції, встановлено, що впродовж поточного року таких випадків не зареєстровано.

При вивченні змісту журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги з'ясовано, що від початку 2025 року центр з надання безоплатної правничої допомоги повідомлено про затримання 30 осіб.

Групі НПМ надано матеріали звірки відділу поліції із центром з надання безоплатної правничої допомоги за перший квартал 2025 року.

За інформацією керівництва відділу поліції, бригада швидкої допомоги приїжджає на виклик упродовж 5-10 хвилин. У залі оперативного управління чергової частини відділу поліції зберігається універсальна аптечка, яка містить ліки та відповідне медичне обладнання.

Групою НПМ встановлено, що всі працівники відділу поліції мають при собі індивідуальні аптечки, а частина з них пройшла відповідну підготовку та отримала посвідчення, що свідчать про володіння знаннями та практичними навичками надання першої медичної допомоги. Під час вибіркового вивчення встановлено, що всі чергові пройшли таку підготовку і мають відповідні посвідчення. Працівники відділу поліції періодично проходять навчання з надання першої медичної допомоги.

У відділі поліції ведеться відеоспостереження біля входу до будівлі, у вестибюлі, черговій частині, коридорах, кімнаті для проведення слідчих дій, кімнаті для конфіденційного побачення затриманого із захисником (адвокатом), кімнатах для затриманих. Повідомлення з попередженням про здійснення відеоспостереження розміщено у вестибюлі, коридорах та в інших відповідних місцях. Згідно з положеннями Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026, передбачено можливість архівації даних за період не менше 30 діб.

На всіх дверях службових кабінетів відділу поліції розміщено таблички з номерами, назвами відділів, зазначенням посад і прізвищ працівників.

Дорученням начальника відділу поліції визначено службову особу, відповідальну за перебування та забезпечення прав затриманих і доставлених осіб до відділу поліції, а також особу, яка виконує його обов'язки на період відпустки, хвороби, відрядження, з інших причин відсутності такої службової особи. Ці працівники відділу поліції не входять до складу підрозділів органу досудового розслідування та оперативних підрозділів.

З'ясовано, що службовою особою, відповідальною за перебування та забезпечення прав затриманих і доставлених осіб до відділу поліції, заповнюються картки затриманих, що містять, зокрема, відомості про всі дії, що здійснювалися за участю затриманої особи, анкети опитування затриманих осіб та анкети опитування поліцейських, які затримали осіб. Затриманим особам вручаються пам'ятки про їхні права, про ознайомлення з якими вони ставлять підпис у цьому документі.

У відділі поліції проводяться щотижневі комісійні обстеження службових кабінетів щодо виявлення заборонених предметів, які можуть бути засобами катування або неналежного поводження.

Під час огляду групою НПМ службових кабінетів працівників відділу поліції сторонніх та примусово утримуваних осіб, а також предметів, що можуть бути застосовані для катування чи психологічного тиску, не виявлено.

У посадових інструкціях працівників відділу поліції зазначена інформація про заборону катувань у відповідності до вимог статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Скарги щодо неналежного поводження із доставленими, затриманими, арештованими особами на адресу відділу поліції упродовж минулого, поточного років не надходили. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень або насильницької смерті особам вказаної категорії під час їх перебування у відділі поліції не встановлено.

Кімната для конфіденційного побачення затриманого із захисником (адвокатом) оснащена двома стільцями, столом (фото 6). Камера відеоспостереження не фіксує звук і зміст документів, якими користуються затриманий та захисник (адвокат), який до нього прибув.

Кімната для проведення слідчих дій обладнана столом, стільцями, засобами штучного освітлення, комп'ютерною технікою, юридичною довідковою літературою, телефонними довідниками, протипожежною сигналізацією, тривожною кнопкою, що облаштована поруч із робочим місцем працівника відділу поліції (фото 7). У цьому приміщенні всі меблі надійно прикріплені до підлоги.

У підвальному приміщенні відділу поліції облаштовано укриття, яким можуть користуватися всі громадяни, які перебувають у відділі поліції. Воно забезпечене місцями для лежання і сидіння, продуктами харчування, медичним інвентарем, питною і технічною водою.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. У порушення підпункту 1 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), у відділі поліції всі три кімнати для затриманих використовуються як складські приміщення (фото 8). Крім того, групі НПМ не надано документи, що підтверджують факт припинення використання цих кімнат за призначенням, оскільки така документація у відділі поліції відсутня.

Довготривале утримання затриманих осіб без їхнього поміщення до кімнат для затриманих створює ризики їх утримання в умовах несвободи під контролем працівників відділу поліції у непередбачений законом спосіб, незабезпечення необхідним харчуванням, питною водою, вільним доступом до туалету тощо.

2. Відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання кожна держава-сторона повною мірою забезпечує включення навчальних матеріалів та інформації про заборону катувань до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів

осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними.

Отже, працівники відділу поліції повинні бути ознайомлені зі змістом міжнародних і національних актів, що регламентують заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Водночас при їх вибіркового опитуванні з'ясовано, що не кожен з них обізнаний зі змістом статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і статті 28 Конституції України. Зазначена обставина вказує на наявність передумов для можливого порушення прав і свобод громадян в частині їх захисту від катувань та нелюдського поводження.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

3. Відповідно до підпункту 3 пункту 10 розділу VI Інструкції уповноважена службова особа, що здійснила затримання, або інспектор (старший інспектор, заступник начальника сектору, начальник сектору, заступник начальника відділу, начальник відділу) дотримання прав людини у відповідному територіальному (відокремленому) підрозділі поліції Головного управління Національної поліції негайно після затримання повідомляє затриману особу про те, що вона має право на захисника, та інформує про затримання цієї особи відповідний орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правничої допомоги.

Водночас у порушення частини 4 статті 213 Кримінального процесуального кодексу України, пункту 2 Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363, встановлено випадки несвоєчасного повідомлення центру з надання безоплатної правничої допомоги про затримання осіб працівниками відділу поліції.

Так, згідно із записом № 5 журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги особи, особа С. затримана о 21:15 06.02.2025, а центр з надання безоплатної правничої допомоги повідомлено про це о 00:20 наступного дня, тобто через 3 години 5 хвилин.

Також згідно із записами №№ 10, 14, 16 журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги особи, особа С. затримана о 01:42 18.05.2025, а центр з надання безоплатної правничої допомоги повідомлено про це о 04:10 цього дня, тобто через 2 години 28 хвилин. Особа П. затримана о 18:40 28.06.2025, а центр з надання безоплатної правничої допомоги повідомлено про це о 22:40 цього дня, тобто через 4 години. Особа Д. затримана о 13:52 14.08.2025, а центр з надання безоплатної правничої допомоги повідомлено про це о 16:54 цього дня, тобто через 3 години 2 хвилини. Отже, унаслідок

несвоєчасного повідомлення зазначеного центру про затримання зазначених громадян було обмежено їхнє право на захист і професійну правничу допомогу.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню наголошував, що забезпечення права затриманого на доступ до адвоката з моменту позбавлення волі є ключовою гарантією проти жорстокого поводження. Наявність адвоката має стримуючий ефект на можливі зловживання та дає змогу оперативно реагувати у разі їх виникнення. Найвищий ризик жорстокого поводження існує саме на початковому етапі затримання. Щоб бути повною мірою ефективним, право доступу до адвоката повинно бути гарантовано від самого початку позбавлення особи волі (CPT/Inf(2011)28-part1) п. 18, 19).

Порушення прав осіб з інвалідністю (статті 9, 12 Конвенції про права осіб з інвалідністю, пункт 3 статті 15 Європейської соціальної хартії, стаття 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини), статті 1, 2, 7 Загальної декларації прав людини, статті 21, 24 Конституції України).

4. У порушення Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327, у відділі поліції не облаштовано санітарно-гігієнічне приміщення, пристосоване для використання особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення. Унаслідок цього ці особи під час перебування у відділі поліції не можуть здійснювати природні потреби, санітарно-гігієнічні заходи тощо, що свідчить про порушення їхніх прав на інклюзивність (рівноправ'я), честь та гідність, здоров'я тощо.

Інші порушення.

5. Вхід до кімнати прийому громадян та доступ до інформаційних стендів здійснюється виключно з дозволу працівника чергової частини після реєстрації осіб у журналі обліку доставлених, відвідувачів і запрошених.

Вищезазначене свідчить про порушенням пункту 4 розділу III Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України № 930 від 15.11.2017, яким визначено, що для прийому громадян в органах та підрозділах поліції облаштовуються приймальні громадян доступ до яких не обмежений порядком внутрішньооб'єктового режиму.

Так, відвідувачі позбавлені можливості безперешкодно потрапляти до кімнати прийому громадян, оскільки їх волевиявлення обмежене встановленими правилами пропускнуго режиму і може залежати від згоди або незгоди працівників чергової частини чи їх керівництва.

За інформацією керівництва відділу поліції, зазначені обмеження запроваджено як захід безпеки через дію правового режиму воєнного стану та

спроби вчинення терористичних актів у приміщеннях підрозділів Національної поліції України.

6. У порушення пункту 2.5 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561, батарея, що забезпечує опалення кімнати для проведення слідчих дій, не захищена ззовні декоративною решіткою.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції України в Харківській області, Харківському районному управлінню поліції № 2 Головного управління Національної поліції в Харківській області та відділу поліції відповідно до їхньої компетенції:

1. Організувати належний розгляд наданих рекомендацій та забезпечити дієвий контроль за станом усунення виявлених порушень прав людини, а також причин і умов, що їм сприяють.

2. Вжити заходів щодо використання кімнат для затриманих за їхнім цільовим призначенням та недопущення розміщення в них сторонніх предметів. Обладнати ці приміщення згідно зі встановленими нормами і стандартами.

3. Обладнати батарею, що забезпечує опалення кімнати для проведення слідчих дій, ззовні декоративною решіткою.

4. Вжити заходів щодо підвищення рівня обізнаності працівників відділу поліції із змістом міжнародних і національних актів, що регламентують заборону піддавати катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.

5. Вжити заходів щодо забезпечення негайного повідомлення службовими особами відділу поліції центру з надання безоплатної правничої допомоги про затримання осіб.

6. Облаштувати у відділі поліції санітарно-гігієнічне приміщення з урахуванням потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

7. Забезпечити безперешкодний доступ відвідувачів до кімнати для прийому громадян та інформаційних стендів з урахуванням наявності або відсутності відповідних відомчих-нормативних документів щодо запровадження певних заходів безпеки в умовах воєнного стану.

Додаток: фототаблиця на 2 арк.

**Керівник групи НПМ:
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини**

Владислав ЛИСАКОВ

ФОТОТАБЛИЦЯ ДО ЗВІТУ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

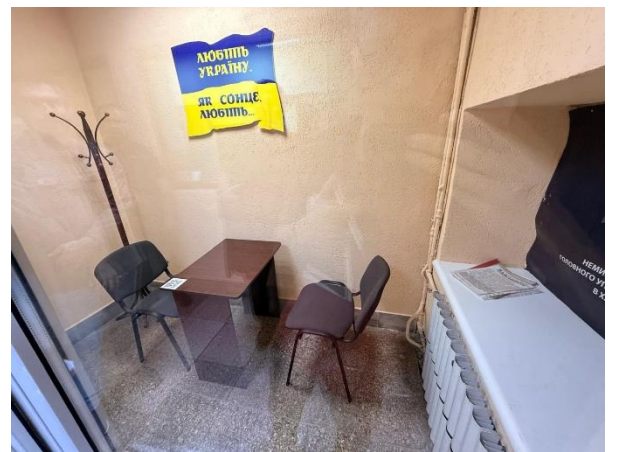

Фото 7

Фото 8

